

УТВОРЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ТОВАРИСТВА “РУСЬКА РАДА” (1870-1871 рр.)

Історія політичного товариства “Русская Рада” (далі – “Руська Рада”) пов’язана з пошуком галицькими українцями національно-політичних орієнтирів у період формування модерної української нації. Дослідження передумов утворення даного товариства та організаційних засад діяльності сприятиме відтворенню об’єктивної картини політичних процесів у Східній Галичині в другій половині ХІХ ст. Джерельну базу статті складають рукописні матеріали, які зберігаються у Центральному державному історичному архіві України у Львові (фонд 196 – “Політичне товариство “Русская Рада”), а також матеріали галицько-руської преси (“Слово”, “Русская Рада”, “Наука”, “Основа”, “Галицко-Русский вѣстник”).

Заснування та організаційні засади діяльності товариства у працях видатних істориків Галичини початку ХХ ст. [21; 23; 25; 29], історика діаспори І.Лисяка-Рудницького [27, с.28] розглядаються фрагментарно. Поширеною в традиційній українській історіографії була думка про те, що погляди русофілів (москвофілів) викристалізувалися в 1866 р., коли в статті “Поглядь вь будучность” було сказано: “Не можемь отдѣлитися хиньскимь муромь оть братей нашихь, и отстояти оть языковой, литературной, церковной и народной связи со всѣмь русскимь міромь!” [13, с.2]. Звідси робився висновок, що вже у 1866 р. було завершено формування ідейно-політичної доктрини галицьких москвофілів, які тоді цілковито сприйняли російську національну ідею [32, с.232]. Причини виникнення, особливості та етапи розвитку москвофільського руху в Галичині відображені у працях сучасних львівських дослідників [22; 26; 30; 31; 34], що на основі широкої джерельної бази русофільство трактують як складне суспільно-політичне явище, закономірний етап у становленні національної самосвідомості. Враховуючи здобутки вітчизняної історіографії, авторка статті поставила за мету з’ясувати історичні передумови заснування товариства “Руська Рада” та початковий етап його діяльності.

Передумови утворення “Руської Ради” були пов’язані з революційними подіями 1848-1849 рр. в Австрії, коли поневолені імперією народи піднялися на боротьбу за свої національні інтереси та громадянські права. Скориставшись революційною стихією, діячі польського національного руху створили у Львові політичну організацію – Центральну Раду Народову, що виступала за відродження “історичної Польщі”. Ігнорування національної окремішності русинів підштовхнуло галицько-

руську інтелігенцію до самостійної акції. Створена у травні 1848 р. Головна Руська Рада (ГРР) – перша національно-політична організація в Галичині, поставила за мету відокремлення Східної, української Галичини від Західної, польської та об'єднання всіх українських земель Австрійської імперії в один коронний край. Австрійська влада в особі губернатора Галичини Ф.Стадіона під час революції досить прихильно ставилася до русинів з метою їх протидії більш сильному національному руху поляків. Після поразки революції ГРР втратила свій вплив і з часом саморозпустилася [24, с.27]. Наступне десятиліття позначилось відкритою урядовою реакцією: парламент був розпущений, демократичні свободи різко обмежені. Заходами галицького намісника А.Голуховського в 1850-х роках "Австрія почала підпирати поляків у Галичині" [21, с.10]. Дійшло до того, що польський намісник при підтримці уряду намагався перевести українську мову на латинський алфавіт.

Конституціоналізація внутрішнього устрою Австрійської монархії в 1860-х роках супроводжувалася посиленням у краї польських позицій. На рівноправність з поляками у заснованому в 1861 р. Галицькому сеймі годі було сподіватися. Все більше посилювалося розчарування у можливостях досягнення рівноправності в українсько-польських відносинах.

Утвердження польського панування в краї спонукало значну частину галицько-руської інтелігенції, яка вірила в підтримку Габсбургської династії і була вражена поступками Відня полякам відкрито перейти на позиції русофільства. Підтримку в боротьбі проти польського наступу русофільськи орієнтовані діячі почали шукати у могутній Росії. Галицькі русини вважалися частиною єдиної східнослов'янської спільноти, означеної поняттям "руській народ", причому слово "руський" не означало російський (великоруський, московський), бо в тій спільноті визнавалося існування окремого "малоруського" масиву, хоч, правда, ступінь цієї окремішності розумівся по-різному. Русофіли дотримувалися ворожої позиції щодо поляків, розглядали їх як "одвічних ворогів Русі", виступали за поділ Галичини та національну автономію. На різних історичних етапах русофільство мало неоднаковий зміст і відповідно різні акценти [22, с.264,267].

До кінця 60-х років XIX ст. не було різкої межі між русофілами і молодшим поколінням галицько-руської інтелігенції, що сформувалося під впливом українського національного відродження на Наддніпрянщині. За зразком наддніпрянських гуртків-громад у Львові, а пізніше у багатьох містах краю виникли народовські громади. Народовці, переважно учнівська і гімназійна молодь, виступали за єдність українських земель під владою Росії та Австрії [35, с.42], обстоювали живу народну мову і фонетичний правопис. Натомість основу русофільського

табору становили греко-католицькі священники, що виступали за чистоту греко-католицького обряду, були прихильниками етимологічного правопису. Загальноприйнятим у письмі галицьких русофілів став “язик вищого слога”, “язичіє”, що ґрунтувалося на церковнослов'янській мові. На шпальтах газети “Слово”, що почала виходити в 1861 р. у Львові, русофіли неодноразово стверджували про необхідність зосередити свої сили на стримання польського наступу в Галичині, полонізації місцевого населення. Так, у 1866 р. старорусини закликали до згуртування всіх русинів у боротьбі проти поляків: “Противъ Полоніи опремя , если соединимо всѣ наши народны силы в одинъ центръ, если оживимъ русскимъ духомъ весь народъ наш. Русь галичская должна статися крѣпкою, “твердою Русію”, а “твердая Русь” все перебудет” [14].

Наприкінці 1860-х років на ґрунті спільного протистояння полонізаційним процесам відбулося зближення народовців зі старорусинами. Спільна спроба русинів досягти примирення з поляками була зроблена у стінах Галицького Сейму в 1869 р., коли під час третього засідання сейму у вересні руські послы Ю.Лаврівський і О.Наумович, писало “Слово”, “благовѣстили согласіе, примиреніе, соединеніе... съ польскою партією” [16]. Зокрема, галицькі русини прагнули рівноправності у Львівській Шкільній Раді, вважаючи її інструментом полонізації “совсемъ неспособною для своего призванія въ восточной Галиціи” [15]. Однак, дебати з приводу нового законопроекту про крайову Шкільну Раду показали недосяжність компромісу з польською сеймовою більшістю. Не вдалася спроба примирення і ініційованій Ю.Лаврівським польсько-українській комісії. Умови цієї угоди, за висловом газети “Слово”, вимагали “справедливости и равноправности запорученной закономъ”, тоді як польська сторона базувала свої вимоги “на гегемоніи ея на русской земли” [17]. Угодова акція 1869-1871 рр. показала неможливість рівноправного погодження інтересів двох народів у межах одного адміністративно-політичного утворення [33, с.87].

На хвилі дедалі очевиднішого провалу українсько-польської угодової акції виникла ідея створення єдиного представницького органу галицьких русинів. Майбутня “Руська Рада” мала стати органом, що об'єднував би, за словами народовського часопису “Основа”, усіх галицьких русинів, патріотів, що бажають добра руському народові: “Руська Рада” мала статися осередкомъ житья народного и политичного, крѣпкимъ забородомъ проти всякимъ покривдженьямъ” [10, с.6]. В архівних джерелах не вдалося виявити, кому належала ініціатива щодо назви товариства. Згідно з відомостями, що містяться в русофільському часописі “Наука”, першим подав думку про заснування товариства “Руська

Рада" В.Ковальський, радник суду крайового у Львові [9, с. 110]. Русофільська преса звернулася до місцевого населення із закликом підтримати створення нової організації. Так, газета "Слово" писала: „Мы должны всѣ... вступить въ народный советъ якъ австрійскіи русскіи, намерены защищать права австрійско-русского народа, вовсе не касаясь остальной Руси" [17].

З метою створення товариства "Руська Рада" на початку квітня 1870 р. почало діяти тимчасове правління – "провізоричний комітет" на чолі з русофілом Й.Кульчицьким, на засіданнях якого розроблялися основні положення статуту. 11 квітня 1870 р. члени "провізоричного комітету" Й.Кульчицький, М.Малиновський, В.Ковальський, Т.Павліков, Ю.Лаврівський, А.Яновський, А.Петрушевич і І.Гушалевич зайнялися підготовкою до загальних зборів [18].

Згідно §12 статуту товариства, підготовленого "провізоричним комітетом", обов'язковою передумовою для проведення загальних зборів була присутність 150 членів товариства. Скликання загальних зборів передбачалося 17 квітня 1870 р., але вони не відбулись, оскільки не вдалося зібрати необхідну кількість членів товариства. За повідомленням у газеті "Слово", лише через місяць (20 травня) до товариства вступило більше 60 нових членів зі Львова. Водночас ще однією причиною, чому в квітні не відбулись загальні збори "Руської Ради", була відсутність дозволу крайового намісництва (згідно §4 і 14 "Закону про товариства" від 15 листопада 1867 р.). Своє рішення про дозвіл заснування "Руської Ради" намісництво надіслало Й.Кульчицькому лише 13 травня 1870 р.: "Въ следствіе рескрипта зъ дня 13 мая 1870 г. 19845 высоекое Наместничество противъ завязанья того же общества нищо не мае до замъчанія" [1, с.2]. Отже, 13 травня 1870 р. слід вважати днем заснування політичного товариства "Руська Рада".

Метою політичного товариства "Руська Рада", згідно зі статутом (§1), був захист прав руського народу. Цієї мети передбачалося досягти (§2) через обговорення на зібраннях актуальних проблем соціального і політичного життя, подання петицій, меморандумів до уряду, участь у виборчих компаніях до Галицького сейму та австрійського парламенту, проведення просвітницької роботи серед руського народу та піднесення його добробуту [1, с.1]. Місцем перебування товариства був Львів. Керував товариством виділ, а також загальні збори, які мали скликатися через три місяці. Щороку загальні збори обирали до виділу сім членів, слухали звіт попереднього виділу та розглядали актуальні питання діяльності товариства.

Вступити до "Руської Ради" міг кожний повнолітній русин, який двома членами товариства представлявся виділові, що більшістю голо-

сів ухвалював рішення про прийняття. Кожен член товариства мав право обирати і бути обраним до виділу, брати участь у всіх загальних зборах. Члени товариства платили щомісячний внесок у сумі 30 австр. крон. Голова або його заступник представляв товариство і підписував з одним членом Виділу всю документацію. Для ухвалення рішення загальних зборів вимагалася присутність однієї третини всіх членів, як мінімум, 150 осіб. Причому, рішення ухвалювалися абсолютною більшістю голосів. У разі прийняття важливих рішень обов'язково мав бути присутнім голова або його заступник та щонайменше три члени виділу. За статутом, будь-які суперечності всередині товариства, між членами та виділом вирішував суд. Кожний член товариства в будь-який момент міг вільно вийти з нього через письмову заяву на ім'я виділу, оплативши щомісячний внесок до каси. Виключення з товариства відбувалося тільки на загальних зборах рішенням двох третин присутніх. Товариство могло бути ліквідоване за рішенням загальних зборів, що спеціально скликалися з цією метою. Вимагалася присутність 2/3 членів і понад 2/3 голосуючих. Ті ж загальні збори мали вирішити, хто буде правонаступником майна товариства. Якщо такого рішення не було, то воно передавалося фонду Народного дому*.

Перші загальні збори товариства відбулися 9 червня 1870 р. З протоколу засідання довідуємось, що Й. Кульчицький, відкриваючи його, звернув увагу присутніх на важливості захисту прав руського народу, зачитав статут товариства, затверджений урядом [3, с.4]. Однак вже на початку виникли суперечності щодо продовження засідання, бо виявилось, що в донесенні поліції про дозвіл на проведення зборів було допущено технічну помилку, згідно з якою засідання мало проводитись не 9, а 10 червня 1870 р. Голова повідомив, що змушений перенести засідання на 10 червня через відсутність комісара поліції. Згідно з протоколом, присутні розділилися на дві групи: одні з них вважали, що нема потреби переносити засідання на наступний день, інші ж заперечували необхідність продовження засідання. Серед присутніх виникла незгода і галас, дехто з членів товариства залишили засідання [3, с.4].

У свою чергу, народовський часопис "Основа" дещо по-іншому оцінив ситуацію на засіданні: "Ця помилка сталась нарочно!.. Причина ошибки спочивала вь обчисленью докладному, що на загальному зборѣ Русини (так називали себе народовці. – В. М.) переважати будуть голосами, а за симъ и виборъ не випаде вь корысть "словистов" (русифілів. – В. М.) [11]. Крім того, повідомлялося, що більшість членів "прові-

* Народний дім – одна з найстаріших культурно-освітніх установ Галичини, ґрунтована в 1851-1864 рр на пожертви українського населення

зоричного комітету" задля гарантованої перемоги на виборах до виділу "не доручила картъ членовства майже 30-мъ до товариства приступившимъ и принягымъ членамъ", які були народовцями. Натомість русофільська газета "Слово" стверджувала, що причиною перенесення дати засідання стало те, що запрошення на загальні збори не були розіслані іногороднім членам товариства. Зокрема, чотири священники і троє селян прийшли на збори випадково. Від імені провінційних членів ради о. І.Хомицький з Роздолу вимагав, щоб до наступних загальних зборів задалегідь розіслали запрошення, а день скликання мав бути обнародований по всьому краю. Внаслідок ідейних розходжень в українському таборі, що виявилися у різному тлумаченні подій 9 червня 1870 р., перші загальні збори не було скликано. Причиною зриву засідання виявилася не лише технічна помилка, а й боязнь русофілів утратити провідну роль на виборах до виділу "Руської Ради".

Кількість охочих вступити до товариства збільшувалася з кожним місяцем. Уже на початку червня 1870 р. новозаписаних членів нараховувалось 120 чоловік [7, с.6]. Оголошення, надруковані в типографії Ставропігійського інституту, інформували жителів краю про заснування "Руської Ради", щоденні зібрання виділу в Народному Домі у Львові [6]. Керівництво "Руської Ради" проголошувало необхідність об'єднання з народовцями, виступало проти розколу в національному русі. На сторінках газети "Слово" неодноразово наголошувалося на потребі дотримання згоди: "Нам не можна дїлитися на партіи, коли ми притіснені ворогами" [19]. Однак ці заяви мали декларативний характер.

Нові вибори до сейму передбачалося провести у липні 1870 р. виділ оголосив себе центральним комітетом у підготовці до виборів, займався складанням списків майбутніх кандидатів у послы. "Руська Рада" у "Відозвах до руського народу" проголошувала необхідність обрання до сейму якомога більшої кількості русинів. Відповідні відозви було надруковано Ставропігійським інститутом у кількості 1500 примірників [2, с.23]. Результати виборів для товариства, що існувало лише півтора місяці, виявилися невтішними: не були обрані послами відомі політичні діячі Ю.Лаврівський, І.Наумович, Т.Павліков, І.Гушалевиц.

На друге загальне засідання членів "Руської Ради", що відбулося 7 вересня 1870 р., після відправлення богослужіння в Успенській церкві, у залі Народного дому зібралося 218 членів товариства. Засідання відкрив Й.Кульчицький, після цього секретар І.Крижанівський повідомив про прийняття до товариства 360 осіб [4, с.36]. Отже, чисельність товариства за чотири місяці діяльності зросла вчетверо. З промовою виступив голова товариства Теофіл Павліков, зазначивши, що "Руська Рада" продовжує традиції ГРР 1848 р. у національно-визвольному русі. Однак

цілі тодішньої ради і новоутвореної, на його думку, були дещо відмінними. Це було пов'язано, насамперед, зі зміною політичної ситуації, в якій довелося діяти обидвом Радам. Так, у 1848 р. Русь мала за собою "сердечно сприяющее правительство", що дало змогу успішно боротися за національні права. Відроджена "Руська Рада" мала на меті захищати права руської народності в умовах, коли уряд в результаті конституційних реформ 1860-х рр. розширив політичні права поляків і спрямував свою політику насамперед на задоволення польських інтересів у Галичині. Т.Павліков зупинився на засобах для досягнення поставленої перед товариством мети, стверджував, що для успішного захисту прав русинів необхідно вміти тими правами користуватися. Крім здібностей і прагнення працювати на благо народу, потрібна сміливість, рішучість, енергія й особливо широруський патріотизм: "Я розумію русина не раболепного, а русина щирого, не фальшивого" [3, с. 18].

Збори ухвалили рішення, що руський народ у Галичині має національну окремішність, не вважає себе складовою частиною народу польського, розвиває свою народність конституційним шляхом і домагається рівноправності з поляками в усіх сферах політичного, релігійного і соціального життя. Водночас було ухвалено рішення про те, щоб діяльність "Руської Ради" знайшла відображення у газеті "Слово". Новобраними членами виділу (комітету) стали Т.Павліков, Й.Кульчицький, І.Крижанівський, Я.Шведицький, В.Ковальський, Й.Кулачковський, І.Добрянський. Лідери народовського руху Ю.Лаврівський, К.Сушкевич, А.Вахнянин, І.Партицький вийшли з товариства. Провід "Руської Ради" опинився в руках русофілів. 22 вересня 1870 р. виділ надіслав листа до царя з проханням покращити становище галицьких русинів, щоб їх "горестное положеніє уже разъ прекратилося" [20].

На засіданні 27 жовтня 1870 р. виділом розроблене "Повчання для сільських громад" у зв'язку з наближенням виборів до повітових рад [4, с.51-56]. У "Повчанні" був визначений механізм діяльності повітових рад. У документі, зокрема, наголошувалося, що "Руська Рада" була захисником прав руського народу, містилися роз'яснення способів утворення повітових рад та їх функцій. Виділ вирішив підготувати меморандум до уряду з метою висловлення прагнень галицьких русинів до рівноправності з поляками в Галичині.

27 грудня 1870 р. митрополит Й. Сембратович надіслав до товариства "Руська Рада" меморіал, в якому пропонувалося вирішити питання про єдині правила вживання галицько-руської мови, спрямувати діяльність політичних газет русофілів ("Слово") та народовців ("Основа") в єдиному напрямку. Було висловлено бажання з'єднати обидві газети в

єдину під новою назвою. Запропоновано "Руській Раді" і "Просвіті" зібратися на спільне засідання і обговорити питання про мову та про правопис, політичну діяльність [5, с. 1-3]. Однак сторони не скористались пропозицією митрополита, спільного засідання так і не відбулося.

У лютому 1871 р. виділ "Руської Ради" затвердив програму своєї діяльності, в якій прямо стверджувалося, що русини Галичини чисельністю 3 млн. осіб "стоимо съ непоколимимую вѣрностію и праждною преданностію при Высочайшей Династїи австрійского цїсарства" [7]. Найбільшою метою русинів було зайняти таке політичне становище, яке б дало можливість безперешкодно боротися за народні права і свободи, "имъ пособствовать и ихъ цѣлость сохранять". "Руська Рада" вимагала перегляду дискримінаційних положень Галицького крайового Статуту і виборчої ординації до сейму, виступала за безпосередні вибори до державної Думи. Водночас містилися вимоги запровадження закону про народності, ліквідації міністерських указів, за якими виключно польська мова була введена в урядових установах, суді і школах Галичини. Згідно з програмою, товариство мало послідовно захищати народні права і свободи, виступати проти будь-яких посягань на національну окремішність русинів. Отже, перед товариством стояло завдання захистити права руського народу в умовах колонізаційних процесів у Галичині.

У січні 1871 р. "Руська Рада" два рази на місяць почала видавати свій друкований орган – газету з такою ж назвою. Газета "Русская Рада" була розрахована на широке коло читачів. Це підтверджує, зокрема, лист М.Прокопчика до друкаря М.Білоуса, надрукований у першому номері "Руської Ради". У ньому висловлено побажання, "щобы у насъ каждый знавь читати, щобы замѣсть сидѣти въ корчмѣ и пѣяничити, чоловік собѣ читавѣ русски газеты и книжки" [12, с.6]. У газеті містилися пояснення для народу термінів "русска земля, русский народ, автономія, сойм, рада повітова" тощо. Що стосується політичних тем, то ставилася мета висвітлювати події, згладжуючи суперечки та непорозуміння з польською стороною: "Сваритися з поляками намъ нема чого, ми их не навчимо, а вони не покаються" [12, с.7], – писала газета.

Важливим політичним виступом "Руської Ради" стала петиція, надіслана до "високої палати депутатів і вельмож" у Відні. На загальних зборах товариства 21 березня 1871 р. за участю близько 500 членів було вирішено відкрито виступити проти резолюції Галицького сейму від 24 вересня 1868 р. Зокрема, в петиції зазначалося, що досвід роботи Галицького сейму переконав русинів у безнадійності на рівноправність у політичному житті краю. Польська сеймова більшість робила все можливе, щоб не допустити прийняття справедливих вимог русинів, повністю витіснити руську народність з Галицького сейму. Підкреслювалося, що в боротьбі

проти колонізаційних прагнень зі сторони поляків русини об'єдналися в політичне товариство "Руська Рада". Петиція товариства висловлювала переконання, що міжнаціональне порозуміння в краї можливе лише у випадку, якщо руська меншість у сеймі буде захищена від польської більшості. З цією метою вважалося необхідним провести прямі (безпосередні) вибори до Державної Думи, замінити куріальну виборчу систему національно-пропорційною, для захисту руської меншості в сеймі запровадити закон про народності [7, с.26-33].

Офіційні кола Росії з прихильністю ставилися до поширення русофільства в Галичині і підтримали заснування товариства. Щомісячний історико-літературний і політичний журнал, який видавався у Санкт-Петербурзі, "Галицко-Русский вѣстникъ" писав: "Противъ столь враждебной политики Поляковъ рускій народъ защищала старорусская партия, остающаяся вѣрной исключительно русскому дѣлу. Со стороны Поляковъ борьба эта ведется за безусловную гегемонію, какъ за конечный результатъ всехъ заветныхъ целей польской политики. Для болѣе успешнаго достиженія своихъ національныхъ стремленій поляки подчинили себѣ почти всю партію украинофиловъ" [8, с.100].

Отже, після поразки революції 1848-1849 рр. у Галичині, при підтримці австрійського уряду, почався польський наступ на національні права русинів, що призвело до поширення серед галицько-руської інтелігенції русофільських настроїв. З метою протидії полякам провідні русофільські діячі спрямували свою увагу на захист прав руського народу. Невдача українсько-польської угодової акції, зініційованої Ю.Лаврівським у 1869 р., посилила прагнення народовців і русофілів створити спільну представницьку організацію. У травні 1870 р. виникло політичне товариство "Руська Рада" у Львові. Однак, створення товариства не призвело до згоди між русофілами і народовцями. Останні вже у вересні 1870 р. вийшли з "Руської Ради", яка перетворилася, по суті, в русофільську організацію. Протягом 1870-1871 рр. відбулося організаційне становлення товариства, вироблені основні положення статуту і програми, засновано власний друкований орган. Своє призначення "Руська Рада" вбачала в тому, щоб легально привернути увагу австрійської влади до становища галицьких русинів.

1 Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 196, оп. 1, спр. 2

2 Там само, спр. 3

3 Там само, спр. 5

4 Там само, спр. 6

5 Там само, спр. 8

6 Там само, спр. 15

Мельник В.І Утворення та організаційні засади діяльності політичного товариства "Руська Рада" (1870-1871 рр.)

7. Там само. спр. 24.
8. Галицько-Русский вѣстникъ. – 1894 – Август.
9. Наука – 1871. Ч.1 – Грудень
10. Основа. – 1870. 29 вересня
11. Там само. – 2 жовтня.
12. Русская Рада. – 1871. – 15 січня.
13. Слово. – 1866. – 27 июля.
14. Там само – 10 августа.
15. Там само. – 1869 – 10 мая.
16. Там само. – 10 сентября.
17. Там само. – 1870. – 8 марта.
18. Там само. – 19 цвѣтня.
19. Там само. – 27 октября.
20. Там само – 11 ноября
21. Андрусяк М. Нариси з історії галицького москвофільства. – Львів, 1935.
22. Аркуша О., Мудрий М. Русофільство в Галичині в середині 19 – на поч. 20 ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд // Вісник Львівського національного університету. Серія історична. – Львів, 1999.– Вип. 34. С.231-268.
23. Будзиновський В. Москвофільство. Його причини і теорії. – Львів, 1913.
24. Головна Руська Рада. Протоколи засідань і книга кореспонденції. За ред. О.Турія. – Львів, 2002.
25. Гординський Я. До історії культурного й політичного життя в Галичині у 60-х рр. 19 ст. // Збірник фільольогічної секції НТШ. – Т. 16. – Львів, 1917.
26. Киричук О. Ідеологія діячів Ставропігійського інституту у Львові в 1848-1869 рр. // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2001. – Вип. 9. – С.300-320.
27. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2 т. – Т.1. – К., 1994.
28. Лисяк-Рудницький І. Між історією й політикою. – Мюнхен: Сучасність, 1973.
29. Левницький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848-1914. – К., 1926.
30. Макарчук С. Москвофільство: витоки та еволюція ідеї (середина 19 ст. – 1914р.) // Вісник Львівського національного університету. Серія історична – Львів, 1997. – Вип. 32. – С.82-98.
31. Москвофільство: документи і матеріали. За заг. редакцією професора С.Макарчука. - Львів, 2001.
32. Мудрий М. Галицьке русофільство в сучасній історіографії // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2001. – Вип. 9 – С.254-280.
33. Мудрий М. Спроби українсько-польського порозуміння в Галичині (60-70-і роки 19 ст.) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 1997 – Вип. 3-4. – С.58-119.
34. Середа О. Громади ранніх народовців у Східній Галичині (60-і роки 19 ст.) // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2001. – Вип. 9. – С.378-393.
35. Сухий О. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії 19 – поч. 20 ст. – Львів, 1999.

The article deals with the preconditions of "Ruska Rada" formation and the organizational principles of its activity. The revolution of 1848-49 was defeated. In order to counter-act the Polish, who began to attack the national rights of the Rusyns in

Halychyna, the Rusophil leaders decided to pay more attentions to the protections of the Rusyns' rights. In May 1870 there appeared a new political society, which was called "Ruska Rada". 1870-71 were the years of its formation. At this time there appeared the main points of its programme and statutes. "Ruska Rada" wanted to draw the attention of the Austrian bodies of power to the Halych Rusyns and their conditions of life.

Сич О.М.

ДМИТРО ДОНЦОВ У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ СТЕПАНА ЛЕНКАВСЬКОГО

У політичній історії України ХХ ст. важливу роль відіграв організований український націоналізм. Знання генези ідеології українського націоналізму та його історії сприятиме повноцінному врахуванню інтересів тої частки українського суспільства, що є прихильником націоналістичної ідеології.

Безперечний вплив на формування ідеології українського організованого націоналізму мав Дмитро Донцов. Сучасні українські історичні та політологічні дослідження його життя і діяльності характеризуються неоднозначністю і навіть полярністю оцінок. Часто в цих оцінках відчувається вплив радянських пропагандистських стереотипів крайньо негативного сприйняття Дмитра Донцова.

Важливе значення для об'єктивної характеристики історичних діячів має оцінка, яку їм дають сучасники. До кола тих сучасників Дмитра Донцова, які його близько знали, співпрацювали з ним на політичному, ідеологічному та творчому полі, був співзасновник та чільний діяч ОУН, її ідеолог Степан Ленкавський*.

Дослідники постаті Дмитра Донцова у своїх характеристиках не завжди залучають творчу спадщину Степана Ленкавського. До поодиноких винятків належать праці українського діаспорного автора М.Сос-

*Степан Ленкавський (1904-1977) - один із засновників та ідеолог Організації Українських Націоналістів від початків її створення і аж до кінця 70-х років. Народився 1904 р. в с. Угорники поблизу м. Станіслава у священницькій родині. Випускник Станіславської української гімназії. Політичну діяльність розпочав у підпільній Організації вищих клас українських гімназій. Вивчав філософію у Львівському університеті. Належав до проводу підпільної Спілки української націоналістичної молоді (далі - СУНМ), що стала структурною та кадровою основою формування ОУН на західноукраїнських землях (далі - ОУН ЗУЗ). Учасник I Конгресу українських націоналістів, на якому було засновано ОУН. В червні 1929 р. написав Декалог українського націоналіста. Постійний член Проводу ОУН ЗУЗ, заступник голови Проводу ОУН-революційної. В'язень польської та німецької порем і німецького концтабору смерті Освенцім. На еміграції - заступник Степана Бандери, після його смерті - провідник Закордонних частин ОУН (ЗЧ ОУН) [19, 20].